

**ВІЙСЬКОВА АКАДЕМІЯ (м. ОДЕСА)
Кафедра гуманітарних
та соціально-економічних дисциплін**

**СУЧАСНА ОСВІТА І ПРОФЕСІЙНА
ПІДГОТОВКА ВОЇНІВ: ТРАДИЦІЇ,
ІННОВАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

**МАТЕРІАЛИ
І Всеукраїнської щорічної
науково-практичної
конференції**

20 березня 2025 року

м. Одеса

ВІЙСЬКОВА АКАДЕМІЯ (М. ОДЕСА)
Кафедра гуманітарних
та соціально-економічних дисциплін

СУЧАСНА ОСВІТА
І ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВОЇНІВ:
ТРАДИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Матеріали
І Всеукраїнської щорічної
науково-практичної конференції

20 березня 2025 року

м. Одеса
2025

*Рекомендовано до друку та до поширення
мережею Інтернет вченою радою Військової
академії (м. Одеса)
протокол № 10 від 01 квітня 2025 року*

Голова конференції:

Остапчук Т. – начальник кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, полковник, кандидат педагогічних наук.

Редактори матеріалів конференції:

Майданюк С. – доцент кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, кандидат економічних наук, доцент;

Паскалова М. – доцент кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, кандидат філософських наук, доцент.

Модератор конференції:

Білоножко Н. – викладач кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, капітан.

Сучасна освіта і професійна підготовка воїнів: традиції, інновації та перспективи розвитку : матеріали I Всеукраїнської щорічної науково-практичної конференції 20 березня 2025 року. — Одеса: Військова академія (м. Одеса), 2025. — 226 с.

Збірник матеріалів I Всеукраїнської щорічної науково-практичної конференції «Сучасна освіта і професійна підготовка воїнів: традиції, інновації та перспективи розвитку» містить тези доповідей учасників, що досліджують теоретичні та практичні проблеми сучасного стану освіти, перспектив її розвитку взагалі та професійної військової освіти зокрема; наведено досвід фахівців, їх пошук ефективних шляхів удосконалення освіти в сучасних соціально-економічних умовах.

Тези доповідей, повідомлень та виступів подані в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за дотримання авторських прав, достовірність інформації, точність наведених фактів, цитат, галузевої термінології та інших відомостей.

Рудак Оксана, Лазоренко Тетяна, Карпич Ірина. корекційна програма підвищення ефективності управлінського спілкування та розвитку емоційного інтелекту керівників	162
Семенишин Дмитро. Ключові аспекти емоційного інтелекту військовослужбовця	164
Середницька Інга. Типові психічні стани курсантів під час навчального процесу та їх динаміка в умовах воєнного стану	166
Серга Микола. Підтримка ментального здоров'я в часи війни	168
Стельмах Оксана, Лазоренко Тетяна. Психологічна готовність молоді до подружніх стосунків	170
Федулова Світлана, Магновський Ігор. До питання про фактори, що визначають формування готовності молоді до сімейного життя	172
Филипович Георгій, Зелененька Оксана. Особливості використання методів арт-терапії в заходах психологічного відновлення військовослужбовців на пункті психологічного відновлення	174
Шпатаковська Гертруда. Місце та роль психології в сучасній армії	176
Секція 5	
«Філософсько-педагогічні аспекти сучасної освіти»	178
Акрамов Мурод, Остапчук Тарас. Виховання воїна, основа успішного виконання бойових завдань.	180
Афанасьєв Олександр. Наука і псевдонаука в сучасному освітньому просторі	182
Бігун Вероніка, Атаманюк Зоя. Роль культури в житті людини і суспільства	184
Білоножко Наталія. Емоційний інтелект: значення, розвиток та вплив на професійну діяльність	186
Єрмакова Світлана. Вікові особливості формування особистості дорослих: роль життєвих подій в сучасних умовах життя	188
Кадієвська Ірина, Романовський Максим. Філософія людської гідності	190
Кічка Микола. Етичні складові професійної підготовки фахівців економічної галузі	192
Коваль Владислав, Гонімар Валентина. Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні та інноваційні методи	194
Кольца Анастасія, Шагова Олександра. Інноваційні підходи в освіті для підготовки сучасних воїнів	196
Луговська Олена, Єрмакова Світлана. Професійна діяльність осіб дорослого віку: особливості формування життєвих перспектив	198
Павлов Роман. Формування політичної та економічної еліти Одещини періоду НЕПу: історичний досвід та управлінські заходи	200
Панченко Аліна. Особливості психосоматичних проявів у дітей	202
Паскалова Марина. Еротетична майстерність в системі вищої військової освіти	204
Петінова Оксана, Нестерова Ольга. Критична педагогіка Пауло Фрейре у контексті академічної доброчесності здобувачів освіти	206
Попович Лук'ян, Остапчук Тарас. Формування критичного мислення курсантів у напрямку розвідувально-інформаційної діяльності	208
Рабокоровка Ганна. Що таке критичне мислення та як ним користуватися у сучасному світі?	210
Світлицька Віолета. Мовленнєві механізми самоідентифікації молоді	212
Секундант Сергій. Критерії якості освіти як соціальна проблема	214
Солодка Марія. Театр як засіб національно-патріотичного виховання у військовій освіті: історичний досвід та сучасні перспективи.	216
Суслов Володимир. Психолого-педагогічні умови застосування активних методів навчання у підготовці курсантів військової академії (м. Одеса) до міжнародної комунікації	218

Світлицька Віолета,
Міжнародний гуманітарний університет

МОВЛЕННЄВІ МЕХАНІЗМИ САМОІДЕНТИФІКАЦІ МОЛОДІ

У сучасних умовах процес навчання у вищій школі спрямований на розвиток особистості, спроможної творчо використовувати власні знання, співпрацювати з іншими, комунікувати у процесі професійної діяльності. Відтак, самоідентифікація є досить популярним предметом досліджень багатьох психологів і лінгвістів. Щоправда, кожна праця науковців намагалась скоріше знайти нові аспекти й кути погляду на питання ідентифікації себе, ніж пояснити чи зробити ґрунтовне статистичне дослідження.

Мова — це не просто «засіб комунікації», це — форма самозбереження, самоідентифікації, самоствердження нації. Мова є невіддільною частиною будь-якої індивідуальної та суспільної життєдіяльності. Вона являє собою своєрідний духовний код, за допомогою якого ми розуміємо навколишній світ і себе в ньому. Буття людини безпосередньо пов'язане з мовною реальністю, в якій концентрується сама сутність і сенс існування.

Також мова зазвичай виступає універсальним посередником між людиною та суспільством. Це своєрідне дзеркало, в якому людина віддзеркалює себе для суспільства, а суспільство віддзеркалюється для людини. Для людини мова — це не лише спосіб передачі думки чи емоційного стану, а й спосіб мислення і засіб, за допомогою якого досягається мета освоєння навколишньої дійсності.

Мови негативно позначається на ментальних ресурсах людини та суспільства, призводить до підвищення рівня соціальної маргінальності й нейротизму, до втрати ідентичності.

Ключовою особливістю мови, що характеризує її відмінність від інших соціальних установ, є та обставина, що жодна з цих установ не має такого тотального впливу на всіх індивідів у будь-який момент часу й жодне інше соціальне явище непов'язане з усіма індивідами так, що кожен бере в ньому участь і може чинити вплив на нього.

Власна ідентичність — поняття, яке реалізується за допомогою мультимірних невербальних і вербальних засобів і багатьох факторів. Проте у цьому питанні до уваги варто брати не лише безпосередній комунікативний дискурс, де активується соціально маркована ідентичність, але й внутрішні когнітивні референції та конструювання самосхем. Такі інструменти внутрішнього аналізу індивіда за допомогою самодіалогу є багатим ресурсом для визначення як поточного самоусвідомлення людини, так і її справжнього характеру.

На сьогодні проблема вільного володіння мовою є особливо актуальною і важливою для саморозвитку конкретної особистості, а саме для тих, хто користується словом як основним інструментом своєї професії, чиє мовлення не лише головна зброя у професійній діяльності, але й зразок свідомо чи несвідомо засвоєний, що сприймається оточенням. Останнім часом, коли відбулися значні зміни в умовах функціонування мови, стає актуальною проблема мови як засобу спілкування, мови в її реалізації, проблема культури мовлення у саморозвитку особистості.

Саме тому об'єктом лінгвістичного вивчення стає мовна особистість, що дозволяє на систематичній основі розглядати як взаємодіючі усі чотири фундаментальні мовні аспекти — історичний, соціальний, психологічний, системноструктурний. По-перше, тому, що особистість є осередком і результатом соціальних законів; по-друге, тому, що вона є продуктом історичного розвитку етносу; по-третє, з причини приналежності її мотиваційних нахилів, що виникають із взаємодії біологічних спонукань із соціальними та фізичними умовами, — до психічної сфери, по-четверте, — у силу того, що особистість є творцем і користувачем знакових, тобто системо-структурних за своєю природою, утворень [1].

Є. Боринштейн у мовній особистості вбачає “особистість, охарактеризовану з боку впливу засвоєної нею мовної культури на її особистісні якості та соціально-культурну ефективність її діяльності як суб’єкта суспільних відносин” [2, с. 66].

О. Лавриненко обґрунтовує доцільність використання поняття профіль мовної особистості, під яким розуміє “специфічний тип функціонального співвідношення між когнітивним, мотиваційним та емоційним компонентами мовної особистості, який зумовлюється ступенем розвитку кожного з цих компонентів і визначає низку психологічних якостей мовної особистості” [3].

На формування мовної особистості мають вплив об’єктивні, тобто незалежні від особи мовця, і суб’єктивні чинники. До об’єктивних чинників дослідники [3] відносять: — стан самої мови, її унормованість і наступну кодифікацію, рівень розвитку і досконалість її підсистем, стилістична диференціація, отже, придатність мови як мовної картини особи і світу для забезпечення всіх мовних потреб громадянина; — сприятлива для життя і розвитку певної мови суспільно-політична ситуація; — традиції суспільного використання мови; — повноцінне функціонування мови в усіх сферах життя: державницькій, політичній, правовій, економічній, науковій, освітній, культурно-мистецькій, творчій, виробничій, побутовій та ін.

Теоретико-пізнавальний аспект мовної особистості виявляється через розуміння нею важливої екзистенційної ролі рідної мови як визначальної ознаки людини. Культурологічний аспект підпорядковується вихованню національно свідомої україномовної особистості.

Формуючись, особистість у власному розвитку умовно проходить різні рівні. Особистість, що опановує мовні знання, розвиває мовні почуття, формує мовні оцінки й мовні настанови, формує/створює власну мовну свідомість, яку дослідники трактують як “форму свідомості, яка обіймає знання, почуття, оцінки й настанови щодо мови та мовної дійсності” [3].

Мовні оцінки виникають на основі набутої системи мовних знань. Мовлення можна оцінювати “як нормативне або ненормативне, мовну поведінку — як правильну або неправильну, різні події — як корисні або шкідливі для мови” [3, с. 17].

Мотиваційно-поведінковий складник (настанови) мовної свідомості передбачає діяльне ставлення до мови, “готовність діяти відповідно до прийнятих орієнтацій та імперативів” [4, с. 18]. Виробленню внутрішньої мотивації до поглиблення знань загалом, у тому числі мовних, науково-теоретичних, екологічних, професійних, сприяє об’єктивний аналіз власних знань, бажання покращити їх, розуміння необхідності говорити правильно і знати більше. Це ж стосується й мовної особистості студента.

Таким чином, мова — це унікальне явище життя і професійної діяльності особистості. Вона чітко визначає її національний характер; інтелектуальні і естетичні інтереси; виявляє ділові якості, свідчить про загальний розвиток особистості; у процесі навчання мови професійного спрямування головний акцент необхідно зробити на формуванні мовної особистості здобувача — майбутнього фахівця, при цьому обов’язковим є врахування інформативного та соціокультурного наповнення дисципліни, ролі термінологічних знань у процесі фахової комунікації, опрацювання типових сценаріїв мовленнєвої поведінки для майбутньої професійної діяльності тощо.

Список використаних джерел:

1. Національна ідентичність у мові та культурі: збірник наукових праць / за заг. ред. О. Г. Шостак. К.: Талком, 2023. 456 с.
2. Боринштейн Є. Соціокультурні особливості мовної особистості. *Соціальна психологія*. 2004. № 5 (7). С. 63–72.
3. Wood A. M., Linley P. A., Maltby J., Baliousis M., Joseph S. The authentic personality: A theoretical and empirical conceptualization and the development of the authenticity scale. *Journal of Counseling Psychology*. 2008. No. 55 (3). P. 385–399.

Наукове видання

**СУЧАСНА ОСВІТА І ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВОЇНІВ:
ТРАДИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**Матеріали
І Всеукраїнської щорічної науково-практичної конференції
20 березня 2025 року**

Відповідальні за випуск – Остапчук Т., Майданюк С., Паскалова М.

